

pozabivši, t. j. nalašč sem pozabil navado, ki je med omikanimi, da namreč ne pravimo »Bog pomagaj«, če kdo kihne.

V povestih, ki jih nima Levec, je pustil več Jurčičevih tiskovnih pomot, n. pr. Božidar Tirtelj, Glas. 1867, 134: Čedna je, ne da bi je sam hvalil, enako Pr. 182; prav: bi jo hvalil. Na kolpskem ustji SN 1874, 168, 2: plavičarji iz savinjske doline, enako Pr. V. 281.

Prijateljeve jezikovne predelave so posrečene, želeli bi si le bolj konservativen jezik in starejši besedni red. Stare domače izraze je rad nadomeščal s časnikiškimi, n. pr. terjati je spreminjal v: zahtevati, nastopek v: posledica, narava: priroda, naraven: priroden (kar se včasih sredi starih domačih besed čudno sliši, n. pr. Sl. vila 1865, 29: v tem so videli naravni nastopek zdrave pameti; enako Lv., Prijatelj: prirodni nastopek II, 223), olepšati: okriti, kadar: čim; čut, čutje: čuvstvo; prizadevati: povzročiti itd. Držal pa se ni doslednosti, tako nahajamo po štiri izraze za en pojem, n. pr.: nasledek, posledica, nastopek, nastop; dalje: čut, čutje, čustvo, čuvstvo (za en pojem).

Grafenauer je imel namen, podati kolikor se dá verno Jurčičevo besedilo, z vsemi njegovimi posebnostmi, z njegovimi izrazi, oblikami, večkrat celo v pravopisni natančnosti. Šel je v spoštovanju do Jurčiča celo predaleč. Popraviti bi kazalo vsaj očitne napake in mladostne slabosti, n. pr. Grad Rojinje 43: da bi bil ostro nad (!) njim postopal; enako Gr.; Lv. in Pr. sta pač storila bolje, da sta ta mladostni pogrešek popravila: ž njim postopal. Jesensko noč med slov. polharji 55: Kmečki so se zbrali pri ulnjaku; enako Gr.: Kmečki so se zbrali pri ulnjaku. Tu je Jurčiču očitno izpal nek samostalni, Levec je pristavil: možje; pokvaril pa je mesto Prijatelj: Kmetiški ljudje (!) so se zbrali; da je to napak, nam kaže prihodnji stavek, kjer Jurčič žene posebej omeni, torej moramo misliti tu le na moške, ker še pristavlja, da so iz pipic vlekli. Domen 232: Stopi torej Domen sam k njemu in ga sestavi po koncu, enako Gr. 218: Stopi torej Domen sam k njemu in ga sestavi pokoncu; sestaviti se v tem pomenu ne govori ne na Muljavi ne kje drugje, torej sta bolje storila Lv. in Pr., ki imata: postavi pokoncu. Tihotapec 104: prvi leporumeni gučki so se med zvončki videli, enako Gr.: prvi lepo rumeni gučki so se med zvončki videli, Lv.: jagleci, Pr.: jagelčki itd.

Grafenauer je prvi, ki je mislil pri Jurčiču na besedni tolmač.

A. Breznik

UMETNOST

Jaro Hilbert v Palestini

V domovini ga poznate že iz leta 1925, ko je razstavil z V. Stovičkom, na povratku iz Prage. Od tedaj pa je prehodil dolgo razvojno pot...

Kot svoboden duh je menda prvi in edini slovenskih umetnikov obrnil hrbet domovini in — zapadu. Danes je gotovo, da popolnoma sebi v prid. Saj je vendar prav za prav smešno klečeplastvo pred Parizom, kot ga tolikokrat hoté ali nehoté tako rada uganja slovenska povprečna umetnost. Tudi

Hilbertu je v Egiptu vzelo celi dve leti, da se je oprostil šole, struj in manirizma, in se znašel zares v — Orientu. To je bila menda njegova najtežja, najbolj boleča kriza; a je prav znak velikega talenta, kako se je spet znašel, ves in poglobljen. Nemirne, rajši bolestne nravi se je spočetka nekoliko izgubil v neki preveč filozofični, možganski umetnosti. Delj časa je kolebal med svojo še praško impresionistično maniro in pa »moderno«, v katero ga je zavedla malobarvna enostavna resnoba egiptovske monumentalnosti. Dokler je v njem prevladoval filozof, temperament, si niti v dveh slikah ni bil dosleden, še manj enak. Vsaka stoji zase, s povsem svojim obrazom; pa ni to razsekanost, razdvojenost s seboj: skupaj vzete so le velik neprekinjen razvoj njegovega umetniškega talenta.

Zato prav nič ne preseneča, da ga je tujina takoj z občudovanjem priznala. V kratkem času je postal zaželen in iskan učitelj, ki je na svoji »Akademiji lepih umetnosti« v nekaj letih vzgojil Egiptu vrsto priznanih slikarjev in kiparjev. Sproščen tudi »moderne« se je iščoč, vedno nemirni duh razživel čisto samosvoje in izvirno v duhovnost in zagonetnost Sfing in piramid ter v skoraj asketično privlačnost afriških puščav. Mednarodna egiptovska kritika mu je soglasno priznala, da se je prvi in edini znal povsem uglobiti v duha, v barvnost in v duhovnost tako zelo svojkega Egipta. Prodirljivost duha v dušo predmeta in elastična lahkotnost oblikovnega izražanja najjasneje kažejo na neverjetno velike zmožnosti našega slikarja. Problem njegove umetnosti je bil vedno: z bistrim opazovanjem in meditacijo prodreti prav do duše predmeta in jo, zajeto z vso silo svojega ustvarjanja, pričarati na platno v živečih črtah, niansah, oblikah. Prav zato so njegova platna vselej tudi močan odjek njegove bogate notranjosti, doživetja, iskanja, bojev, metamorfoz. Hilbert je zato prav tako daleč »realizmu« kakor prava umetnost fotografiji. Tudi v pokrajini: ko jo zajema, se je poslužuje pač za podstavo, pa samo za njo, za ozadje; v ospredju in na vrhu pa veje duh, razum ali pa poezija.

Narava mu ni gol model, marveč živ jezik, da izraža sebe, ideje, doživetja, duševne nastroje... Pa vedno ubrano, uravnoveseno, iskreno, razumljivo, z vsem spoštovanjem resnice.

Tudi na razstavi v Jeruzalemu je pokazal izrazito razvojno črto. Še dobršen ekspresionist v svojih prvih dveh delih (Jazûr, Mošeja), ki bi bili prav tako lahko napravljeni tudi v Egiptu, se v nadaljnjih rahlo nagiba v moderen, zdrav in sočen realizem. Tako bi mogel slikati sveto deželo samo tu rojen umetnik! Prožen duh je, ki ne razume samo, da Palestina ni Egipt — kot mu Egipt nikoli ni bil Slovenija ali Češka — in postaja v vsaki novi sliki bolj Arabec, po občutju in pojmovanju. Zato jo študira najprvo v odlomkih (Na Jeruzalemski ulici, V preddvorju Omarjeve mošeje...), v solncu, v plein airu, v odsevu. Navsezgodaj je že pri delu na ulici, v puščavi. Navadno samo opazuje, proučuje, dojema in kvečjemu skicira s svinčnikom ali kredo. Slika pa redno vse le doma, potem ko je sliko doživel v sebi in mu še mesece potem jasno in živo lebdi v duši —!

Palestinska kritika ga je sprejela kot svetovnega mojstra in ga ocenila kot največji umetniški dogodek leta. Srečko Zamjèn